

Pēc tam konferences dalībnieki noklausījās referātus, kuros galvenā uzmanība bija pievērsta ļoti daudzveidīgiem fonētikas un fonoloģijas jautājumiem.

Par fonētikas un fonoloģijas vispārīgajām problēmām referēja U. Baičura (Leņingrada) – „Par fonētisko pētījumu metodoloģiju“ un T.-R. Vītso (Tartu) – „Fonoloģijas vieta valodas aspektā“.

Vēsturiskās fonoloģijas jautājumus risināja J. Kazlauskas (Viļņa) referātā „Aiz līdzskaņa sekojuša *j* zuduma cēloņi baltu valodās“.

Vairāki referāti tika nolasīti par vienas valodas skaņu un zilbju izpētes problēmām. Te jāmin M. Hinta (Tallina) referāts „Vārda palīguzsvara morfonoloģijas un fonoloģijas galvenās problēmas igauņu valodā“, A. Pakera (Viļņa) – Lietuviešu valodas krītošo un kāpjošo divskaņu motoriskā interpretācija“, M. Neilandes (Rīga) – „Latviešu valodas divskaņu fizikālo īpašību raksturojums“, V. Strautiņas (Liepāja) – „Fonēmas [x] varianti“, E. Liepas (Rīga) – „Skaneņu kvantitāte“ un A. Stelles (Rīga) – „Zilbes intonācijas akustiskā analīze“

M. Vecozola (Rīga) referēja par vārda uzsvara tipiem un to ritmisko struktūru mūsdienu angļu un latviešu valodā.

Pirmo reizi mūsu republikā šajā konferencē plašā tika skarti arī sintaktiskās fonētikas jautājumi. Par pētījumiem šajā jomā ziņoja I. Torsujeva (Maskava) referātā „Daži runas intonācijas jautājumi“, L. Ceplītis (Rīga) – „Latviešu sintaktiskās fonētikas galvenās problēmas“ un V. Broka (Rīga) – „Jautājuma teikuma intonācijas fonētiskā analīze latviešu valodā“.

Dialektu fonētikas jautājumus aplūkoja E. Ādamsons (Limbaži) savā referātā „Rietumvidzemes lībisko izlokšņu zilbju intonācijas, pagarinājumi un saīsinājumi“, A. Reķēna (Liepāja) – „Lokālo un internacionālo aizguvumu fonētiskā asimilācija Kalupes izloksnē“, kā arī L. Nemceva un I. Elsberga (Rīga) – „Iss Latgales krievu izlokšņu fonētiski fonoloģisks apraksts“.

Konferences nobeigumā vārds tika dots aspirantiem U. Salthucišvili un Dž. Silagadzem (Tbilisi), kuri referēja par dažiem gruzīnu un latviešu valodas sastatījuma jautājumiem.

Konferences dalībnieki noklausījās pavisam 19 referātus¹. Debatēs izteicās 6 runātāji.

R. Bērtulis

Baltic Linguistics Conference

On April 5th and 6th the Pennsylvania State University (University Park, Pennsylvania) was the host to a group of American linguists interested in Baltic languages and linguistics. Scientific papers on various aspects of Baltic linguistics were presented by such American linguists as Henning Andersen (Harvard University), Warren Cowgill (Yale University), James Marchand (Cornell University), Eric P. Hamp (University of Chicago), Alfred Senn (University of Pennsylvania), Calvert Watkins (Harvard University), Gordon Ford (Northwestern University), Anthony Saly (University of Pennsylvania), Leonardas Dambriūnas (Washington, D. C.), Antanas Klimas (University of Rochester), Valdis Zeps (University of Wisconsin), B. Jegers (Centre College), Michael Burwell (The Pennsylvania State University) and J. Lelis (Howard University) and many others. In all, about forty persons from various American (and Canadian) universities and scientific institutions attended the

¹ Referātos skartie jautājumi atspoguļoti tēzēs: **Fonētikas un fonoloģijas aktuālās problēmas**. P. Stučkas Latvijas Valsts universitāte, Vēstures un filoloģijas fakultāte, Latviešu valodas katedra. Artura Ozola dienas zinātniskās konferences referātu tēzes. Rīgā, 1968.

conference. Each paper invoked a lively discussion and it was the general feeling of the participants that it was very profitable. As far as could be determined this was the first conference on Baltic linguistics ever to be held in the United States and it was generally felt that it would be valuable to hold regular conferences on Baltic linguistics in the future, perhaps on a biennial basis.

William R. Schmalstieg
Conference Director

Priegaidės S. Stanevičiaus raštuose

Yra žinoma, kad lietuvių kalbos priegaidės pirmą kartą žymimos ir šiek tiek aprašomos anoniminėje 1737 m. gramatikoje¹. Joje ant tvirtagalius balsius reiškiančių raidžių neretai dedamas laužtinis (stogelio formos) ženkliukas, ant tvirtagalių dvibalsių ir trumpųjų kirčiuotų balsių – kairinis, o tvirtapradžius balsius ir dvibalsių dėmenis reiškia antikvinės raidės, įterptos tarp kuryvinių, pvz.: *pōnas* „*pōnas*“, *kālbay* „*kaļbai*“, *suris* „*sūris*“. Kaip yra pastebėjęs dar K. Jaunius². Didžiojoje Lietuvoje priegaidės mokėta skirti gerokai prieš A. Baranauską – net XIX a. pradžioje. Kad tikrai taip buvo, galima labai lengvai įsitikinti, atidžiau paskaičius tokių S. Stanevičiaus darbų, kaip „Apie darymą valgio iš kerpių islandų“ (1823)³, „Šešios Pasakos...“ (1829)⁴, „Pažymės žemaitiškos gaidos“ (1833)⁵ ir gramatikos „Trumpas pamokymas kalbos lietuviškos arba žemaitiškos“ pratarinė (1829)⁶, originalus ar fotokopijas, dedamas prof. dr. J. Lebedžio gražiai paruoštame jo raštų rinkinyje⁷.

Minėtuose darbuose nemaža žodžių žymima laužtiniu, kairiniu ir (retkarčiais) dešiniu diakritiniu ženklu. Vienuose tekstuose tų ženklų pasitaiko daugiau, kituose mažiau. Visai jų neturi tik „Dainos žemaičių“ (1829)⁸ ir „Istorija šventa“ (1823)⁹.

¹ UNIVERSITAS LINGVARUM LITVANIAE /.../ Anno /.../ 1737. Vilnae /.../.

² K. Jaunius savo straipsniuose, spausdintuose Kauno gubernijos metraštyje (žr. „Памятная книжка Ковенской губернии на 1893 год, Отдел IV (1892), 116; t. p. на 1899 год, Отдел IV (1898), 12; К. Явнис, Интонации гласных звуков литовского языка, Ковна, 1900 [atsp. iš „Памятная книжка... на 1900 год], 2 [3 išn.]), kelis kartus rašė, kad, be 1737 m. anoniminės gramatikos autoriaus, F. Kuršaičio ir A. Baranausko, lietuvių priegaidės esą žymėje M. Daukša ir S. Stanevičius. (Tiesa, dėl M. Daukšos K. Jaunius klydo, plg. P. Skardžius, Daukšos akcentologija, Kaunas, 1935, 26).

³ Apey darima walge ysz kiarpiu Islandu /.../. Pardieja ysz lankyszka S. S. Žemaytys. Wyljniuj /.../ 1823.

⁴ Szeszes pasakas Symona Stanewiczės Žemaycze. Yr antras szeszes Kryžza Donaļayczia Lituwynynka Prusa. Wylniuje /.../ Metuse 1829.

⁵ Pāzimes žemaytyszkas gāydas prydiētyņas pry Daynū Žemaycziu surynktū yr yszdūtu par Symona Stanēwicze /.../ Rigoj' /.../ Metuse 1833.

⁶ Trumpas pamokimas kalbos Lituwyszkos arba Žemaytyszkos /.../ Wyljniuje /.../ Metuse /.../ 1829.

⁷ Simonas Stanevičius, Raštai, V., 1967.

⁸ Daynas Žemaycziu surynktas yr yszdutas par Symona Stanewicze Mokslynynka Lyteraturas yra Gražiuju Prytiryumu. Wylniuje /.../ Metuose 1829.

⁹ Historyia Szwenta ysz lotynyszka ližuwia pardieta ant žemaytyszka Par Symona Stanewicze Žemayty. Wylniuje /.../ Metuose /.../ 1823.